

Για μια Νέα Αριστερά

Μάνος Δανέζης
Επίκουρος Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αθηνών

εφημερίδα Επικαιρότητα, 7 Νοεμβρίου 1990

Η κατάρρευση του κοινωνικού και πολιτικού μύθου του υπαρκτού Σοσιαλισμού, με τον τρόπο που συντελέστηκε, αποτέλεσε αναμφισβήτητα ένα ισχυρό σοκ για την παγκόσμια κοινωνία των πολιτών. Εφτασε άραγε το τέλος του Σοσιαλισμού και των ιδεολογιών, όπως επαγγέλλεται το απανταχού διεθνικό κεφάλαιο της νέας τάξης;

Η απάντηση είναι αρκετά απλή: «Για να πεθάνει κάτι, θα πρέπει αρχικά να υπάρξει», και Σοσιαλιστική Κοινωνία ποτέ δεν υπήρξε, όσο κι αν διαφημίστηκε το αντίθετο.

Η συντριβή της ψευδαίσθησης του απελευθερωτικού μύθου της ψευδεπίγραφης επαγγελματικής αριστερής πολιτικής, αναγκάζει το Αριστερό Κίνημα να τολμήσει επιτέλους μια γενναία αυτοκριτική και μια γενναιότερη ίσως αλλαγή στρατηγικής.

Αρχικά θα πρέπει πλέον να συνειδητοποιήσουμε πέντε βασικές αλήθειες που αφορούν το Σοσιαλισμό και την Αριστερά που τις περισσότερες φορές πολλοί από εμάς κάνουμε ότι αγνοούμε:

α. Η έννοια της Αριστεράς και του Σοσιαλισμού, αποτελεί μια πολιτικοκοινωνική πρόταση με επί μέρους εξειδικεύσεις για κάθε κοινωνική δραστηριότητα, η οποία έχει σαν στόχο της την διαμόρφωση μιας κοινωνίας ευτυχισμένων ανθρώπων και όχι ευημερούντων αριθμών.

Ως εκ τούτου η δόμηση μιας νέας αριστερής πρότασης δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται σαν μια απλή καιροσκοπική στρατολόγηση επαγγελματικών στελεχών μιας ήδη αποτυχημένης αριστεράς, αλλά σαν ένα σύνολο νέων, σαφών και ευκρινώς διατυπωμένων προτάσεων ή παρεμβάσεων που θα δίνουν μια νέα ώθηση στην υπόθεση του αριστερισμού.

Αυτό σημαίνει ότι μια νέα αριστερή πρόταση ισοδυναμεί με μια νέα πρόταση *κοινωνικής επανίδρυσης*, η οποία θα εκφράσει με τον καλλίτερο τρόπο την σύγχρονη πραγματικότητα. Μια τέτοια γιγαντιαία προσπάθεια έκφρασης μιας νέας κοινωνικής συμφωνίας, αποτελεί κύρια, έργο και αποστολή των διανοουμένων, οι οποίοι θα πρέπει επί τέλους να αφυπνιστούν, και όχι των επαγγελματιών της πολιτικής, οι οποίοι απλά θέλουν να επιζήσουν και να διαιωνίσουν την προσωπική εξουσία τους.

β. Ο Σοσιαλισμός επαγγέλλεται μια ανώτερη μορφή κοινωνικής οργάνωσης, που προϋποθέτει την ύπαρξη πολιτών υψηλού κοινωνικού, πολιτιστικού και πολιτικού επιπέδου. Πολιτών που έχουν στόχο, όχι το κέρδος, αλλά την ανθρώπινη ευτυχία, που προτιμούν «να Είναι» παρά «να Έχουν».

Η ανώτερη «Σοσιαλιστική συνείδηση» και το «Σοσιαλιστικό ήθος» δεν είναι δυνατόν να κατακτηθούν από μια κοινωνία που δεν έχει αφομοιώσει το στοιχειώδες «Αστικό Ηθος».

Μια κοινωνία που συνεχίζει να ψεύδεται, να λασπολογεί, να εκμεταλλεύεται χωρίς μέτρο αυτά που ανήκουν σε όλους, προς όφελος μόνο λίγων, ασφαλώς δεν είναι έτοιμη να προχωρήσει σε ένα Σοσιαλιστικό βηματισμό. Έτσι πρέπει να γίνει συνείδηση ότι με το να βάζουμε σαν στόχο τη διάλυση του σημερινού σαθρού συστήματος αξιών, δεν δημιουργούμε αυτόματα και το σύνολο των προϋποθέσεων που απαιτούνται

προκειμένου να υπάρξει μια νέα κοινωνική προοπτική. Το ζητούμενο είναι μια νέας ποιότητας κοινωνική εκπαίδευση που πρέπει να παρέχει η κοινωνία στα μέλη της.

γ. Ο Σοσιαλισμός δεν αποτελεί ένα κοινωνικό σύστημα εκπλήρωσης των οποιονδήποτε προσωπικών σκοπιμοτήτων και φιλοδοξιών. Στο Σοσιαλισμό οι υποψήφιοι εκπρόσωποι του Λαού, δεν παρακαλούν προκειμένου να υποδειχθούν σαν υποψήφιοι, αλλά τους το προτείνουν ή τους στρατεύουν προκειμένου να προσφέρουν. Συγχρόνως, σε καμιά κοινωνική διαδικασία δεν επιβάλλεται η άποψη του ενός, αλλά πάντα επικρατεί η συλλογική θέληση, μέσα από ένα πλέγμα διαδικασιών σεβασμού της εξατομικευμένης άποψης και παρουσίας των αντιπάλων απόψεων.

δ. Η ιδέα της προσωπικής ελευθερίας σε μια Σοσιαλιστική Κοινωνία έχει διπλό νόημα. Σημαίνει κατάργηση κάθε εξωτερικού ελέγχου, αλλά συγχρόνως την ανάπτυξη μιας δύναμης αυτοελέγχου. Αυτό που κύρια πρέπει να καταλάβουμε είναι ότι θα ήταν καταστροφικό, αν ξεφεύγοντας από την εξουσία ενός άλλου ανθρώπου, βρεθούμε στο έλεος των παρορμήσεών μας. Ένας άνθρωπος που η ζωή του ηγεμονεύεται από αυτές τις δυνάμεις, δεν έχει παρά την ψευδαίσθηση ότι είναι ελεύθερος, ενώ στην ουσία άγεται και φέρεται από δυνάμεις που δεν ελέγχει. Το βαθύτερο νόημα της ελευθερίας συνδέεται με μια εσωτερική δύναμη να βάζουμε στόχους και να τους πραγματοποιούμε. Έτσι δεν είναι παράλογη η εμμονή της σοσιαλιστικής πρακτικής στην ουσιαστική, καθημερινή συμμετοχή του πολίτη στις διαδικασίες σχηματισμού των σκοπών και των κανόνων που καθοδηγούν τη δράση του μέσα στην κοινωνία.

ε. Σε μια Σοσιαλιστική Κοινωνία όλοι οι πολίτες θα πρέπει να είναι ίσοι απέναντι στους νόμους της κοινωνίας.

Η αρχή αυτή όμως σήμερα δεν εφαρμόζεται στην πράξη όσον αφορά τους πολίτες, οι οποίοι ενεργούν ως εκφραστές κρατικών, πολιτειακών ή οικονομικών δομών.

Είναι σε όλους πλέον γνωστό το ότι καμιά κυβέρνηση, μέσω των νόμιμων, κατά περίπτωση πολιτικών ή διοικητικών εκπροσώπων της, δεν μπορεί να εξασφαλίσει τον αναγκαίο εθνικό δανεισμό, πολύτιμα ενεργειακά αποθέματα, εξελιγμένη τεχνολογία και τεχνογνωσία, επαρκή και κατάλληλο πολεμικό εξοπλισμό, αν δεν ελιχθεί στα βρωμερά παρασκήνια των παράνομων κόσμων, των μεσαζόντων, της εμπορίας όπλων, της παραγωγής και εμπορίας πετρελαίου, της βιομηχανικής κατασκοπείας.

Ομοίως είναι γνωστή πλέον η αδιαφανής προέλευση του πλούτου μεγάλου μέρους αυτών που εμπλέκονται με τις δομές της εξουσίας, χωρίς αυτό να διερευνάται και να κολάζεται.

Το δυσάρεστο όμως γεγονός είναι η υποκρισία με την οποία αντιμετωπίζει η πλειοψηφία της κοινωνίας των πολιτών αυτά τα φαινόμενα, προσποιούμενη άγνοια καθ' όσον χρόνο πιστεύει ότι δεν θίγονται τα προσωπικά της, νόμιμα ή παράνομα, συμφέροντα..

Έτσι μέσα στο πλέγμα μιας υποκριτικής σχέσης, εξουσίας-πολιτών, θα μπορούσε κανείς να πει ότι ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας μας εκλέγει ηγεσίες, δίνοντάς τους μια σαφή εντολή, *«να υλοποιούν το όραμα της οικονομικής ευημερίας του λαού τους, με κάθε νόμιμο ή παράνομο μέσο, πλην όμως διακριτικά, προκειμένου να μη θίγεται εμφανώς το περί δικαίου κοινό αίσθημα»*.

Αυτό που θα πρέπει να περιλαμβάνει σαν στόχο της μια νέα αριστερή κοινωνικής πρότασης, είναι η αλλαγή της απαράδεκτης αυτής κοινωνικής νοοτροπίας, διότι, μια κοντόφθαλμη πολιτική εκμετάλλευση των αδυναμιών της ανήθικης δομής που βιώνουμε, μέσω της επιλεκτικής αποκάλυψης κάποιων παρανομούντων, μπορεί να αποτελεί το μέσον επιβίωσης των μικροπολιτικών συμφερόντων ατόμων που νέμονται την κοινωνική ανηθικότητα, και σε μακροσκοπικό επίπεδο, ένα ασφαλές άλλοθι που θα παρατείνει το χρόνο ζωής της.

Μια Νέα Αριστερή πρόταση που μέλλει να γεννηθεί, πέρα από τα πολύπλοκα ιδεολογικοπολιτικά μοντέλα που θ' αναπτύξει, δεν θα πρέπει να ξεχνάει τις προηγούμενες πέντε πολύ απλές αλήθειες. Και κάτι ακόμα. Ας μη χρησιμοποιήσει για τις πρόσκαιρες και φθαρτές επιδιώξεις της το «*όνομα του Σοσιαλιστικού ρόδου*», αν δεν θέλει να το ξαναλερώσει και μέχρι να αισθανθεί έτοιμη να το τιμήσει